

روایت جذاب تاریخ معاصر در «فرار از قصر»

«فرار از قصر» در مقایسه با دیگر مستندهایی که با موضوع تاریخ معاصر در سال‌های اخیر ساخته شده است، ضمن این‌که مانند دو مستند قبلی عمادی، متکی بر پژوهشی دقیق مبتنی بر منابع معتبر است، یک ویژگی مهم دیگر هم دارد و آن، استفاده صحیح و به اندازه از تکنیک‌های روز، پرداخت تصویری بر پایه فیلم، عکس و نوار صوتی است که در کنار تصاویر بازسازی شده و موشن‌گرافی‌های فکر شده، ساختار بصری چشمگیری را در کلیت اثر ایجاد کرده است. این ویژگی که رفته‌رفته در مستندهای تاریخی و پرتره بیشتری هم دیده می‌شود، برای آثاری که دغدغه نمایش عمومی واکران و ارتباط با مخاطب عام هم دارند، می‌تواند خصیصه‌ای درخور تامل و کاربردی باشد.

کارگردان فرار از قصر به درستی و با نگاهی ساختارمند و سینمایی، از شبی آغاز می‌کند که کامیونی برای فراری دادن سران حزب توده راه خود را به درون محوطه زندان قصر باز می‌کند و در شبی سرد و برفی، تصاویری معماگونه و جذاب در برابر چشمان مخاطبان قرار می‌گیرد. فضاسازی سینمایی مستندساز با هدف ایجاد موقعیت جذاب داستانی برای روایت پرکشش یک واقعه مهم تاریخی‌که تعلیق را در ذات خود دارد، همچنان تداوم می‌یابد و تصاویر بازسازی شده از درون زندان قصر و مراحل فراری دادن سران حزب توده به‌عنوان بزرگ‌ترین فرار زندانیان سیاسی در تاریخ معاصر ایران در چند نوبت با بازگشت به گذشته‌هایی شبیه فرم روایت در سینمای داستانی همراه می‌شود و به همین بهانه چند چهره مهم از بین سران حزب توده به همراه کسانی که در شب موعود از زندان قصر می‌گریزند معرفی می‌شوند. از خسرو روزبه و عبدالحسین نوشین تا جودت و کیانوری و چند نفر دیگر. به هریک از این شخصیت‌ها بسته به میزان مدارک و مستندات که از سرگذشت آنان موجود بوده، پرداخته می‌شود و برخی از ایشان از جمله عبدالحسین نوشین به‌عنوان یک هنرمند سرشناس تئاتر پرداخت مفصل‌تر و جذاب‌تری دارند.

مستندساز می‌داند که به‌واسطه حرفه اصلی شخصیتی همچون عبدالحسین نوشین می‌تواند با تکیه بر مصاحبه‌ها، نوشته‌ها و همچنین تصاویر بر جای مانده از دوران فعالیت تئاتری او، به همین نسبت نگاه هنری‌تر و جذاب‌تری به زندگی او داشته باشد. نگاهی که توانسته مضمون سیاسی و جدی اثر را تا حدودی تلطیف کند و فرار از قصر را از اثری که صرفاً به رویدادی سیاسی و ایدئولوژیک با نگاهی یک‌سویه می‌پردازد، به مستندی که سعی می‌کند ضمن ارائه اطلاعات درباره مضمون سیاسی‌اش، ساختار زیباشناختی خود را هم حفظ و تقویت کند، ارتقا بخشد. استفاده از فیلم‌های خبری کمياب مجموعه گزارش‌های «اخبار ایران» که به ماجرای تصفیه‌های خونین در حزب توده و به‌ویژه شخصیت خسرو روزبه می‌پردازد، یک ویژگی مهم بصری و استنادی برای فرار از قصر است که ضمن مستند کردن نوع نگاه خبری – گزارشی رژیم پهلوی به مسأله حزب توده، ساختار روایی اثر را در مسیر درست خود که بهره‌گیری هر چه بیشتر از مستندات تصویری موجود به‌منظور ارتقای کیفیت استنادی پژوهش‌های صورت گرفته درباره مضمون اصلی اثر است قرار می‌دهد. ساختاری که این امکان را هم به مستندساز می‌دهد که در زمان شرح زندگی شخصیت‌ها، تصویری ملموس و قابل‌باور از چگونگی شکل‌گیری حزب توده در ایران و فرجام آن ارائه کند.

فاکس نیوز خبر داد که سارا رامیرز، بازیگر سریال «و درست مثل آن» به فصل سوم این سریال باز نخواهد گشت. فصل سوم سریال و درست مثل آن بدون حضور این بازیگر روی آنتن می‌رود و او که در نقش چه دیاز در دو فصل گذشته بازی کرده بود از سریال آچ بی او مکس اخراج شد. شایعات درباره اخراج رامیرز از روز سه‌شنبه با انتشار یک سری پست اینستاگرامی آغاز شد، رامیرز پیش از آن در یک پست از

اخراج یک بازیگر دیگر به دلیل حمایت از مردم فلسطین

فلسطین حمایت کرد و حملات اسرائیل را نسل‌کشی خواند و در پستی دیگر هالیوود را متهم کرد که بازیگران را به دلیل حمایت از فلسطین در جنگ با اسرائیل، در لیست سیاه قرار داده است. حمایت وی از فلسطین از اکتبر ۲۰۲۳ و در بحبوحه درگیری غزه شروع شده بود. این بازیگر برنده جایزه تونی سه شنبه پیش در اینستاگرام نوشته بود: صنعت ما به شدت ریاکار است؛ از یک طرف جایزه می‌دهند و از طرف

گفت‌وگو با علی بلندنظر، کارگردان مستند «تفنگداران جنوب»

داستان دلیرمردان استعمارستیز

مستند «تفنگداران جنوب» به کارگردانی و تهیه‌کنندگی علی بلندنظر، محصول معاونت امور استان‌های سازمان صداوسیما، به‌تازگی حضور در دو رویداد مهم سینمایی را تجربه کرد؛ هفدهمین دوره جشنواره بین‌المللی سینما حقیقت و چهاردهمین جشنواره مردمی فیلم عمار. نمایش این فیلم در هر دو جشنواره با نظر مثبت مخاطبان همراه شد و در این رویداد اخیر و دوم جزو نامزدهای کسب عنوان

برگزیده در بخش «حافظه ملی» بود. تفنگداران جنوب در روندی دلپذیر و به شکل موازی، زندگی و فعالیت‌های صولت‌الدوله قشقایی و ایاز شیبانی را در تقابل با استعمار انگلیس روایت می‌کند. تقابلی تاریخی و ریشه‌دار که در ادوار مختلف، عینیت یافته و تولید هر اثری چون تفنگداران جنوب درباره این موضوع، نماد و نشانه‌ای از استمرار مقاومت و استکبارستیزی همیشگی ایران است.

مربوط به روایت تاریخ معاصر بود. چالش دیگر، انبوه روایت‌هایی بود که باید به دلیل زمان فیلم از آنها صرف‌نظر می‌کردیم و فقط بخش‌هایی از آن را در مستند می‌گنجاندیم. درحالی‌که ماجراهای شخصیت‌های

صولت‌الدوله و ایاز و افراد دیگر، مستند روایتی سریالی و چند قسمتی

است. در همین زمان ارائه شده هم سعی کردیم تنوعی در شیوه روایت وجود داشته باشد و به‌جز آرشیو هم راهی برای طرح موضوعات و

ماجرایا جذب مخاطب داشته باشیم. این کار هم باعث تنوع صری و هم تقویت روایت دراماتیک مستند شده است.

از دلایل اهمیت فیلم همان نگاه ضداستعماری آن است و دو قهرمان فیلم به نوعی نماینده چنین تفکر و دیدگاهی هستند. این که در فیلم و منطق بروا قیامت تاریخی، انگلیسی‌ها ایران را به

برش + در مسیر تندباد

به جز کتاب‌ها و منابعی که برای پژوهش سراغ آن رفتید، به فیلم‌هایی چون «در مسیر تندباد» ساخته مسعود جعفری جوزانی، «ستارخان» اثر علی حاتمی و مستند «قیام جنوب» به کارگردانی جلیل سامان هم در تیتراژ پایانی اشاره شده است. یکی از مشکلات ساخت فیلم این بود که داستان مستند مربوط به صد و اندی سال پیش می‌شود. بنابراین تصویر آرشیوی آن زمان با موجود نیست با خیلی کم پیدا می‌شود. اگر هم موجود باشد، یازها دیده شده است. اگر می‌خواستیم از آنها استفاده کنیم، مخاطب به دلیل تکراری بودن چندان مایل به تماشاش آن نبود. همین‌ها باعث شد ما در مرحله پژوهش بصری سراغ برخی فیلم‌هایی برویم که ماجراهای‌شان در آن برهه تاریخی روایت می‌شد. آثاری که هم از نظر حقوق مالکیت به مشکل نخوریم و هم جذابیتی برای مخاطب آشنا با سینما داشته باشد. در این میان مستند قیام جنوب خیلی به کارمان آمد و صحنه‌های مربوط به درگیری‌های شهر شیراز را از این فیلم انتخاب کردیم.

دیگر بازیگران طرفدار فلسطین را که از مردم غزه حمایت می‌کنند، در لیست سیاه قرار می‌دهند تا اطمینان حاصل کنند که آنها همیشه بیکار می‌مانند. این بازیگر در نهایت از همه طرفدارانش برای حمایت از او در مواقع سخت تشکرکرد. این بازیگر که متولد مکزیک است در تظاهراتی که ۱۳ ژانویه در حمایت از مردم غزه در واشنگتن برگزار شده بود هم حضورداشت.

چشم سپر دفاعی هند می‌بینند و انگیزه‌های استعماری‌شان از این جنبه تقویت می‌شود اما تفنگداران جنوب، درعین حال قابل تعمیم به هرگونه تقابل و مقاومت در برابر کلیت استعمار و قدرت‌های زیاده‌خواه جهان است. ضمن این‌که مسیری که این دو قهرمان برای تقابل با استعمارگران انگلیسی طی می‌کنند هم متفاوت است. صولت‌الدوله با توجه به جایگاه رسمی‌اش، از راه دیپلماتیک این مقاومت و مبارزه را انجام می‌دهد و ایاز از طریق قیام علیه انگلیسی‌ها و نبرد مسلحانه.

طبیعتاً وقتی یک اثر هنری خلق می‌شود، مخاطب ضمن مواجهه با روایت، تاویل و تفسیر و برداشت‌های خودش را دارد. مخاطب برای ما درجه اهمیت بالایی دارد و از آنجا که این فیلم برای مخاطب امروز است، طبیعتاً باوجود روایتی از گذشته، نگاهی هم به امروز داشتیم، می‌خواستیم ارجاع و اشاره‌ای هم به شبطنت‌های همیشگی غرب و به‌ویژه انگلیس نسبت به ایران داشته باشیم. متأسفانه قشر زیادی از جامعه و نسل جوان، اطلاع ندارند که در تاریخ معاصر این کشور چه اتفاقاتی افتاده است و انگلیسی‌ها چه تأثیر مخربی در تاریخ این سرزمین داشته‌اند اما وقتی مطالعه می‌کنیم و فیلم می‌بینیم، متوجه می‌شویم که انگلیس چه ظلمی به ملت ایران کرده است. در همین مستند نشان می‌دهیم که چارادریک سری سال هائوآنستیم تاریخ درخشان گذشته ایران را تکرار کنیم، یکی از مهم‌ترین دلایل آن، همین توطئه‌ها و سیاست‌های استعماری انگلیس است. راه‌اندازی شبکه‌های ماهواره‌ای و فارسی‌زبان همچون اینترنشنال و پروپاگاندای ضدایرانی و علیه تمامیت ارضی کشور ما هم از تحرکات متاخر و این چند سال اخیر انگلیسی‌هاست. به عنوان کارگردان تفنگداران جنوب، دلم می‌خواهد که جوان‌ترهای روایت را ببینند و درباره رفتار مظاهرانه، پرزرق و برق و مدعی آزادی غرب و انگیس بداندند و دریابند که آنها دوست مردم ایران نیستند. ضرباتی که انگلیس در طول تاریخ به ایران زده است، هنوز ادامه دارد و ماهیت‌شان تغییر نکرده است. در همین مستند می‌بینیم که انگلیس به ایران ضربه می‌زند اما این اقدام باعث اتحاد ایرانی‌ها می‌شود و حتی تا مرز شکست انگلیس به عنوان قدرت اول نظامی آن زمان دنیا پیش می‌رویم اما متأسفانه باز با توطئه و سیاست انگلیسی‌هاست که در آن اتحاد و وحدت ضدانگلیسی رخنه وارد می‌شود. مابین تاریخ را روایت کردیم تا دوباره تکرار نشود و حواس مان باشد که دشمن همچنان در کمین‌نسته‌است.

کتاب «ایاز کاپیتان‌کش» نوشته امرا... یوسفی هم جزو منابع تحقیقی شما بود؟

بله، این کتاب یکی از منابع اصلی ما برای روایت بود. متأسفانه درباره این موضوع منابع کتابخانه‌ای خیلی کمی داشتیم و تنها منبعی که مستقیم به این سوزه و شخصیت ایاز پرداخته بود، همین کتاب ایاز کاپیتان‌کش است. در کتاب «فارس و جنگ بین‌الملل» (محمدحسین رکن‌زاده) هم دو صفحه درباره ایاز کاپیتان‌کش توضیح داده می‌شود.

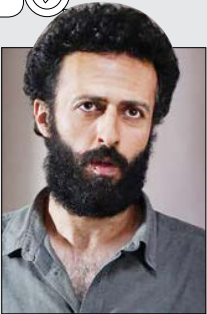
حضور این مستند در بخش حافظه ملی جشنواره عمار هم سنجیت نامی با موضوع و محتوای فیلم داشت.

بله، اساس نام‌گذاری این بخش باسما است و آثار شرکت‌کننده در این بخش، ضمن روایت‌هایی از تاریخ معاصر، دست روی حافظه ملی مخاطبان می‌گذارد و درباره مسائل مختلف به آنها هشدار می‌دهد و مردم را آگاه‌تر می‌سازد.

بازیگری که نیست در فیلم جدید

فیلم سینمایی «شکار حلزون» نخستین اثر سینمایی محسن جسور در مقام کارگردان و به تهیه‌کنندگی مصطفی سلطانی است که این روزها آخرین مراحل صداگذاری و اصلاح رنگ را طی می‌کند تا در بخش نگاه‌نوی چهل و دومین جشنواره فیلم فجر به رقابت بپردازد. اولین

عکس از این فیلم سینمایی با نقش‌آفرینی زنده‌یاد حسام محمودی رونمایی شد، محسن جسور دارای مدرک کارشناسی ارتباط تصویری از دانشگاه هنر سوره است و از فعالیت‌های او می‌توان به نویسندگی چندین فیلم‌نامه فیلم‌های کوتاه و کارگردانی چهار فیلم کوتاه، دو فیلم مستند، سریال «در کنار پروانه‌ها»، مسابقه تلویزیونی «فامیل‌بازی» و نماآهنگ «روحان» اشاره کرد. شکار حلزون روایتگر قصه میتو، زن جوان سرپرست خانواده‌ای است که برای تأمین معاش در یک شرکت خدماتی و نظافتی مشغول به کار است. او با پیشنهاد شغل پرستاری از پدر یک جوان مواجه می‌شود که شرط پذیرفتن این شغل با حقوق مناسب، جاری شدن صیغه محرمیت میان آنهاست. حسین پاکدل، فرناز زوفا، محمد رسول صفری، مسعودرضا عجمی، رابعه مدنی، یاسمن ترابی و... از بازیگران شکار حلزون هستند. / جام جم

یک سقوط متفاوت از برج آزادی

چهارمین برنامه سینماک برج آزادی فردا ساعت ۱۷ به نمایش فیلم فرانسوی «آناتومی سقوط» به کارگردانی ژوستین تریه محصول ۲۰۲۳ اختصاص دارد که با نشست نقد و بررسی با حضور پریسا ساسانی (مجری و روزنامه‌نگار) و

شاهپور عطیعی (منتقد و مترجم سینما) همراه خواهد بود. آناتومی یک سقوط که نخستین نمایش جهانی خود را در جشنواره کن سال گذشته میلادی تجربه کرد و جایزه نخل طلای بهترین فیلم را به خود اختصاص داد، یکی از فیلم‌های موفق فصل جوایز سینمایی بوده و جایزه بهترین فیلم غیرانگلیسی‌زبان گلدن گلوب را از آن خود کرده و به جمع نامزدهای نهایی جوایز بفتا در این شاخه نیز راه پیدا کرده است. این فیلم در نظرسنجی نشریه ایندی وایر بر اساس نظرسنجی از ۱۵۸ منتقد و روزنامه‌نگار از سراسر جهان در رتبه هفتم برترین فیلم‌های سال ۲۰۲۳ قرار گرفت و جایزه بهترین فیلم و کارگردانی جوایز فیلم اروپا را نیز دریافت کرده است. داستان این فیلم با بازی ساندرا هولر، سوان آلزو، میلو ماچادو و... درباره یک نویسنده آلمانی است که پس از مرگ شوهرش دستگیر می‌شود و سعی می‌کند در طول دادگاه، بی‌گناهی خود را ثابت کند. / جام جم

«شور عاشقی» در جشنواره فجر

فیلم سینمایی «شور عاشقی» به تهیه‌کنندگی و کارگردانی داریوش یاری آخرین مراحل فنی راپشت سر می‌گذارد. این فیلم که در آن بازیگرانی چون شهره موسوی، پیام احمدی‌نیا، مهدی زمین‌پرداز، سیامک صفری، نادر فلاح، علی استادی، بهزاد دورانی و بهرام ابراهیمی بازی می‌کنند، محصول مشترک بنیاد شهید و امور ایثارگران و بنیاد سینمایی فارابی است. در آخرین مراحل فنی قرار دارد و پوستر و لوگوی آن را محمد روح الامینی طراحی کرده است. اولین نمایش این فیلم در چهل و دومین دوره جشنواره فیلم فجر خواهد بود.

